سدره و زەیتون و سێو

صلاح جلال

گومان بکە تەونی بیر کردنەوە پچڕا (...)
چرکەی گومان ئاوێنەی رۆحی تێکشکاند
"بون " بە سێوی فەلسەفەوە موتوربە بو
گەردون بو بە گۆڕی شوشە
ئەستێرەی بیر چرۆی نازەمەنی دەرکرد
تۆوی رەگەز ئێستای بردەوە سەرەتا
ئاوێنەی فەلسەفە نارەگەزی شۆریەوە
مرۆڤ شەتڵی کەوتنە خوارەوەی سێو کرا (..)

***

حەوا و شەیتان گەردونیان بە سێو شەتڵ کرد(...)!
حەوا نەفرەتی باراند و گوتی : نا یخۆم
دەبێت مێژو بۆ یەکەم نەفخ بچێتەوە (..)
ئاگر چوە خۆرەتاو و ئەویش گەڕایەوە کلاورۆژنە
زەوی بو بە سێوی نەفخ و بونی قوت دا (...)!

***

سێوی فەلسەفە زەمەنی گرت (...)!!
من و تۆ سێو ژەهری ، بون نەبون ، ین
چوینەتە ئاسمانی نەبون
هەور بە هەناسەی شیرە خۆرە ئاوس بوە
رۆح وێنای رێکەوتە مەرگ بو
دۆشاوی بون بو بە چرۆی نا رەگەزی
تەنیا پیاڵە ژەهری ئەتۆمی بو
رۆح لەبەری لە ئاوی سێوا شتەوە
گومان بکە ژیان بۆ ئێستا بێتەوە
ئاسمان وێنەی دوکەڵێکی سپی سپی

له سەرەتا جەنگی گەردون دەبڕێتەوە (..)!!

***

گەواڵە پشیلەی زانستی گەیشتنە مانگ (..)!!

شاری ڕۆح نوقمی ژەهری ئێستا کرا

گڕو گاڵ بە شیرە ژەهری ڕۆح چاپ بو

فیزیا و حەوا و شەیتان و وێنەیان لە سێوا کێشرا

زەمەنی بون لە ئاگرا گرمۆڵە بو

مەرگ زمانی لە جوگرافیای بونا نوسی (...)

***

گەردون موتوربەی سێوی ئەتۆم کرا (....)!!

سەدەی گومان بە شەیتانەوە نەخش بو

بوین بە ئاگرە مرۆی سەدەی جوانی

زەریای پشیلە ئاوی جوت بونی وشك کرد

لە ئاوێنەی دایناسۆر و سێوە ژەهر

سەمەندەلی ڕۆح ترەکی

ئەستێرەی گۆڕ شا پەڕی زەمەنی هەڵگرت

فۆتۆنی مەرگ جوگرافیای بونی دا پۆشی

شاری تۆو ڕۆحی دارنی (...)!!

فەزای مەرگ وێنەی تۆی لە باران هەڵگرت (...)!!

***

لە ئاگرێك هاتوم ڕەنگی سپی سپی ...

مانگە شەو سێوی فەلسەفەی لەسەر باراند

فەزا ڕەنگی پەرتوکی سێوی فیزیایە

ئەمشەو ئاسمان بە یاقوتی ڕۆح تەنراوە (..)!!

فرمێسکی سێو گومانی مەرگی خستە خوار (...)!!

***

نیشتمانی ئاوه ڕۆح و سێو و ئاگر (...)
دزاینی ئاسۆیی بونی پێکهێنا
مەرگ لە یاقوتی نامرۆیی شارایەوە
بوین بە مرۆی موتوربە بوی سەدەی گومان
شارێك لە یاقوتی مەرگ گیرا
بە ئەستێڵی خوێنی گەردون توایەوە (...)
***
زەمەن مرۆی ئاڵتونی چاخی سەوز کرد (....)
تەونی ڕەگەز بە نارەگەز شیتەڵ کرا

ئەفسونی گوڵە جۆی زەمەن سەوزە بە سێو
زمانی پە پولەی ئاڤێستای هەڵگرتوە
من لە ئاگری فەلسەفەی بەرد لە دایك بوم
لە هێلکەی سەمەندەلی ڕۆحا جوقام
لە شارێکا منی بێ ڕەگەز و زۆڵ و نەژاد
هەورە دۆشاوی ڕۆحتان دەخوێنمەوە
راستی عیبری و چە پی گەڵای لگوس
زەمەن وێنەی گەردونی بە دۆشاوی سپی گۆڕی
بە گڕوگاڵی پشیلە کێویەوە
گەڵا گەڵا بچنەوە بۆ یەکەم باوك (...)!!
***
پۆلێ سەمەندەلی مردو نێژ هات (...)!
گۆڕستانی سێوی بونیان پێکهێناوە
من چۆن بمرم ؟ لەخاکێکا گەڵایەك نیە بۆ کفنم ؟!!
جەستەو ڕۆحم لە ئاگری ڤێتنام پێکهاتوە
دەبێت بچمە هەوری شوشەی گۆڕستان و
فەلسەفەی دڵداری مەرگ مۆر کەم (...)

***

عیشقی مەرگ بۆتە تەونی هەزارەیی (...)

گومان وێنەی شێتی لە مەرگی منا شتەوە

سیحری زەمەن لە رۆحی خەفەما دەرچو

ئاوێنەی سێو ژەهری شکایەوە

مرۆڤ بە فرمێسکی ئاگر تێکەڵ بوە

کێ دەڵێ نابنە یاقوتە مردنی رۆح و ؟!!

گومان بکەن لە رەنگی فرمێسکی هەتاو ؟!!

چیرۆکی بون بۆ سەرەتا گەڕایەوە

وێنەی موسا و هابیل و قەل دەگرێتەوە (...)!!

***

وەرن بچینەوە زەریای زەمەن (..)!

لە سەدەی چی ئەهریمەنێك نوقم کراین ؟

یاری سێو تۆپ زەمەنی خستە چاو شارکێ

لە زمانی فیزیا و سێو و ئەزەلا نوسراوە

پەیامی کام جەنگە گەردونیەین (...) ؟!!

***

ئێستا بارانی رۆژگارێکی تەوراتیە(...)

سێوی رەگەز لە دۆژە مەرگێکا دەرژێت

شەتڵی نەبون روخساری میتا مرۆڤە

لە دوای تەلبەندی رۆحەوە وێنە دەگرێت

رێم لێ مەگرە ئەم نیشتمانە دۆژەیە

نەبا ئاگری بیرکەرەوە هەڵمانبگرێت (...)!!

***

ئەمشەو سێوی فەلسەفە گەردونی گرت (...)

سوقرات بە سدرە و زەیتونەوە موتوربە بو

گوتی : ژەهری فەلسەفە ناخۆمەوە!
ئێستا جەنگی گەردونی سێو
ژەهری فیزیا لە گەردونا شەتڵ دەكات
پیاڵە ژەهرەكەی فڕێ دا
یوسف خەوی بینی و بۆ كەسی نەگێڕایەوە (...)
نوح كەشتی زانستی سوتاند!!
موسا زەریای بە خۆڵ وشك كرد و
عاسای گرتە سەدەی ئەتۆم
قابیل هابیلی نەكوشت و
قەلە ڕەشیش نەهاتە خوار (..)
ئادەم بە حەوای نەگوت تا سێو نەخۆات
بون بە هەوای زەیستانی سەمەندەلەوە مۆمیا بو
حەوا و ئادەم لە فەزاوە مۆمیا بون و
شەیتان بووەوە بە ئاگر (..)!
زەوی بو بە دۆژەی هەناسەدان
زەریا و خۆڵ و هەوا بە سێوەوە تێكەڵ كران (...)!
***
لە گۆڕستانی دایكا بۆ شیرە خۆرەی بون گەڕام (...)
ئاگری نەمریم لە فۆتۆنا دۆزیەوە
درەختی فەلسەفە سدرەی دەركرد
دیكارت گوتی : منی بیركەرەوەم لەلاشعورا دەرهێنا و

هەسارەی بونم نە پێوا
هەتا گەڵای ڕێكەوتە مەرگ سەوز ببێت
بیر دەكەمەوە كەواتە من بوم بە مەرگ
گەڵایەك بێ سەرەتا و كۆتایی بون
عاسای فەلسەفەی هەڵگرت و هاواری كرد :

من گەڕیدەی پرسیارێکم لە زانستا بزر بوە
کێ زمانی مەرگی بونی وەرگێڕاوە (...)؟!
***
گیای نەمریم بۆ گلگامش دۆزیەوە گوتی : لاییە
ئێستا وەك تۆ بە دوای گیای مەرگا عەودالم
بنجە گیای مەرگ لە گەردونا گێژی کردوم
مارکس مەرگی لە شەتڵی زەیتون و سدرە چاپکرد
نیتشە دوانی بونی خستە شەتڵی گومانەوە (..)
دۆلۆز لە ریشەی دوانیا فیزیای نەخشاند
مەرگ و نەمری لە زەیتون و سدرە هەڵکەند
بە ریشاڵی دو درەختا شەتڵ بون و
چونە زەریای ئیبستیمی مەرگ شێتی و
بە گەڵای سەوز خۆیان پۆشی
ڕەشەبای سێو گەڵای بونی پێچایەوە (...)!!
***
هایدجەر سیبرنیتیقای مەرگی خستە هەور (...)
سەدەی گومانی لە نوسینا ئاوەژۆ کرد
دۆشاوی لگوسی لە زەیتون و سیدرە نوسی
ئیمپریالیەتی زمانی پەڕەی ئاسمانی خوێندەوە
بۆ تۆو چەنی کشتوکاڵی زەمەنی مەرگ
تیشکی فەلسەفەی لە شینایی ئاسمان رواند
یەکەم نەفخ فەزای بە چوار رەنگە نەخشاند
دزاینی فەلسەفەی بونی تۆمار کرد (...)
***
گومان بکە رێکەوتە مەرگ سەوز بوە ..
دەریا لوشی زەمەن بۆ سەرەتا دەچێتەوە
مێژو بۆ گەردەلولی ئەسینا گێڕامیەوە (...)!

کچی بازرگانی مەرگم کردە هاوسەر

تا لە مەرگ و لگوسەوە کۆرپەی زانستیمان ببێ (...)

***

سەدەی گومان تەونی بونی خستە نەبون (...)

سێوی فیزیا و فەلسەفە و حەوا تێکەڵ بون

دۆژەی بێ زەمەنی سفری نەبون گەردونی گرت

فەزای سێو و سدرە و زەیتون سپی سپی (..)

جەنگی گەردون لە نارەگەزیەوە کڵپەی کرد

کۆتایی بونی سێو ژەهری سەرەتایە (...)

سپی .. سپی ..

2007/12/6 /سلێمانی/ ئەنتەر نێتی شار

1سدرە :ئاماژەیە بە ئایەتی 14 لە سورەتی نجم (عند سدرە المنتهی) .

2سدرە و زەیتون دو درەختن جەدەلێکی گەورەیان لە رۆشنبیری رۆژ ئاوا دروست کردوە، بە تایبەتی لای مارکس و نیتشە و دۆڵۆز و ئەوانی تر.کە دواتر لای دۆڵۆز لەسەر تاکایەتی (الوحدانیە) وە دوانی (الپنائیە) تا رادەیەك ریشەیەکی فەلسەفی بۆ دانا بۆچی ئەم دو درەختە بە تەنیایی دەڕوێن.

3سەمەندەل باڵندەیەکە لە هیندستان بە ئاگر ناسوتێت : قەقنەس

4 ئاماژەیە بەو زەمەنەی هیدجر کە یاخی بو لە بون و دوا ساتی ژیانی بردە کوختێك و لە شە پۆلی شینی ئاسمانی دەڕوانی